

**А. О. Волосовець¹, Б. І. Слонецький¹, І. С. Зозуля¹, В. І. Боброва¹,
О. В. Іващенко¹, І. В. Вербицький¹, О. Г. Крамарева¹, Д. С. Савченко²**

¹Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, Київ

²Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, Київ

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В РАМКАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ З МЕДИЦИНИ НЕВІДКЛАДНИХ СТАНІВ

**A. O. Volosovets¹, B. I. Slonetsky¹, I. S. Zozulya¹, V. I. Bobrova¹, O. V. Ivashchenko¹,
I. V. Verbytsky¹, O. G. Kramareva¹, D. S. Savchenko²**

¹*P. Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education, Kyiv*

²*O. Bohomolets National Medical University, Kyiv*

PECULIARITIES OF DISTANCE LEARNING WITHIN THE FRAMEWORK OF POSTGRADUATE TRAINING OF DOCTORS IN EMERGENCY MEDICINE

Анотація. Для забезпечення якісного надання дистанційної форми освіти на кафедрі медицини невідкладних станів Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика використовується спеціалізований курс тематичного удосконалення, представлений цифровим лекційним та практичним матеріалом, викладеним в обмеженому доступі на обмінному сервері для зареєстрованих на циклі слухачів. Дана форма освіти має цілу низку переваг як щодо зручності освітнього процесу для викладачів та слухачів, так і зменшення можливих ризиків у випадку несприятливих ситуацій на зразок епідемічної загрози від пандемії COVID-19. Дистанційна освіта забезпечує якісне та всебічне навчання слухача без відриву від повсякденної діяльності з урахуванням індивідуально найбільш зручного місця та часу для отримання доступу до електронної бази знань циклу.

Існуючі на даний момент технології дистанційного навчання за допомогою використання сучасних цифрових платформ, якісного контентного наповнення освітніх веб-ресурсів, запровадження ефективної системи контролю якості отриманих знань дають нам можливість адаптуватися до нових реалій освітнього процесу та забезпечити незмінно високу якість післядипломної медичної освіти.

Ключові слова: дистанційна освіта; медицина невідкладних станів; післядипломне навчання.

Abstract. To ensure high-quality distance learning at the Department of Emergency Medicine of the National Medical Academy of Postgraduate Education named after P. L. Shupyk, a specialized course of thematic improvement is used, presented by digital lecture and practical material presented in limited access on an exchange server for students registered on the cycle. This form of education has a number of advantages both in terms of the convenience of the educational process for teachers and students, and the reduction of possible risks in case of adverse situations such as the epidemic threat of the COVID-19 pandemic. Distance education provides quality and comprehensive training of the student without separation from daily activities, taking into account the individually most convenient place and time to access the electronic knowledge base of the cycle.

Existing technologies of distance learning through the use of modern digital platforms, high-quality content of educational web resources, the introduction of an effective quality control system of knowledge give us the opportunity to adapt to new realities of the educational process and ensure consistently high quality of postgraduate medical education.

Key words: distance education; emergency medicine; postgraduate studies.

Вступ. Тенденції сучасного ритму життя невпинно приводять до змін в усіх сферах сучасного ринку освітніх послуг. Високий темп роботи, активна життєва позиція та глобалізація постійно зменшують актуальність класичних форм викладання та кидають нові виклики системі освіти в усіх країнах. Враховуючи цю тенденцію, останнім часом значно зросла важливість та актуальність

такої форми навчання, як дистанційна. Прикладом може стати відома Global Distance Education Network (GDENET), але існує ще багато різних систем, що забезпечують дистанційне навчання в тій чи іншій формі [3].

В Україні також слідує загальноосвітнім тенденціям, і тому для дистанційної освіти була розроблена своя законодавча база у вигляді Положення про дистанційне навчання, що затверджено

наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 р. № 466, та зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30.04.2013 р. за № 703/23235. Згідно з наказом МОН України від 25.04.2013 р. № 466, під терміном «дистанційне навчання» розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [2].

Крім того, враховуючи більшу безпечність такого методу в часи надзвичайних ситуацій, на зразок вірусної пандемії COVID-19, даний спосіб навчання набуває ще більшого значення [1]. Враховуючи несприятливу епідемічну ситуацію, переведення науково-педагогічних працівників НМАПО на дистанційний режим роботи відбулося відповідно до розпоряджень та листа МОН України від 11.03.2020 р. № 1/9-154.

Мета статті – визначити шляхи оптимізації системи викладання за дистанційною формою навчання на кафедрі медицини невідкладних станів Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика.

Теоретична частина. Головні завдання, які постають перед викладачами у випадку імплементації дистанційного навчання, включають у себе надання слухачам доступу до навчального матеріалу та моніторингу успішності засвоєння слухачами матеріалів навчального циклу протягом усього періоду навчання. Дистанційне навчання не лише забезпечує процес навчання слухача без відриву від основної діяльності, але й дозволяє навчатись у найбільш зручний час для кожного слухача окремо. Викладачі забезпечують доступ слухача до електронних баз знань та консультують його в разі необхідності, проте така форма навчання значно підвищує активну роль слухача в процесі самостійного навчання.

Важливим аспектом роботи викладачів є удосконалення як змісту, так і форми подання навчальних матеріалів. Також викладачі повинні стежити за тим, щоб зміст цих матеріалів відповідав необхідному освітньо-кваліфікаційному рівню та спеціальності. Оформлення матеріалів для дистанційного навчання повинно бути згідно з державними

стандартами освіти й затвердженими навчальними планами та програмами викладання медицини невідкладних станів на етапі післядипломної освіти.

Також необхідно пам'ятати, що навчальне навантаження на працівників кафедри за умови дистанційної форми навчання повинно відповідати запланованому педагогічному навантаженню кафедральних посад. Для адекватного забезпечення дистанційного навчального процесу в організацію циклу повинні бути залучені викладачі та спеціалісти з інформаційних технологій або системні адміністратори.

Саму форму дистанційної освіти і технічні можливості більшості існуючих на даний момент освітніх платформ краще використовувати для висвітлення теоретичних навчальних дисциплін. Проте правильна адаптація та висвітлення навчального матеріалу дозволяють використовувати дану форму навчання і для викладання клінічних дисциплін.

Самостійна робота слухачів передбачає не тільки роботу з освітнім матеріалом для практичних занять і лекцій з окремої дисципліни, але й додаткове тематичне навчання за допомогою представлених у мережі «Інтернет» освітніх платформ для самостійного навчання (Coursera, Prometheus, eDX, TedED, EdEra та KhanAcademy тощо).

Іншими формами надання доступу до інформації можуть бути власні інформаційні бази, сукупність веб-ресурсів, власний веб-сайт кафедри, інтернет-сайти із завантаженими текстовими документами, відеофайлами, використання розсилки через соціальні мережі (Facebook, Twitter, Instagram тощо).

Перед початком дистанційного курсу викладачі визначаються з групою слухачів щодо методів роботи з матеріалами циклу і способами контролю та оцінювання знань слухачів. Зокрема, на даному дистанційному циклі існує наступна схема роботи слухачів.

Необхідні для дистанційного навчання матеріали викладачі кафедри викладають в обмежений доступ на відповідних серверах (DropMeFiles, Anonfiles тощо) для зареєстрованих на цикл слухачів. Після онлайн-реєстрації слухач отримує електронне посилення на архів з файлами для навчання, що надсилається йому на електронну пошту. Отриманий архів розпаковується за допомогою програми 7ZIP або іншого менеджера архівних програм. Архів включає в себе папки з файлами з тематичними матеріалами для навчання. Кожна папка містить

презентацію з лекційним матеріалом у форматі pdf, текстовий документ Word з тестами до лекції та текстовий документ Word з описом тематичної практичної навички.

Порядок роботи для слухача такий:

1. Опрацювання лекційного матеріалу.
2. Опрацювання документа з описом тематичної практичної навички.
3. Заповнення документа з тестами у відповідному форматі.

Після заповнення документ із вирішеними тестами слухач відправляє на електронну адресу кафедри. Щоденно слухачу необхідно відправляти по одному заповненому документу з тестами по одній темі (1 день – 1 лекція, 2 день – 2 лекція тощо) відповідно до дня циклу.

Після виконання вказаного завдання слухачі обов'язково отримують зворотний зв'язок із викладачем для обговорення проблемних питань та подальшої тактики навчання.

Основними варіантами, доступними для використання для навчання слухачів за дистанційною формою, є такі форми освітньої підготовки, як лекція, практичне заняття, консультації та інші, що відповідають чинному законодавству. Лекції можуть бути представлені слухачам у вигляді трансляції, відеозапису або як презентація. Доцільною є графічна демонстрація тематичного матеріалу, що вивчається: фото травм, зміни кольору шкіри при отруєнні, ознаки паралічу, результати методів інструментального дослідження тощо.

Крім спрямованого навчального контенту, слухачам надаються посилання на сучасну літературу, відкриті веб-ресурси та гіперпосилання на проблемні публікації задля більш поглибленого вивчення стану проблеми та розширення можливостей слухача щодо вдосконалення процесу навчання. Важливо пам'ятати, що інтернет-ресурси, які використовуються в якості посилань для навчання слухача, мають бути попередньо обговорені та затверджені на методичній нараді кафедри, а потім на методичних комісіях, адекватно представлені в робочих програмах закладу освіти.

Практичні заняття з медицини невідкладних станів обов'язково повинні проводитись із залученням засобів симуляційного навчання, від віртуальних тренажерів до відеолекцій та графічних покроко-

вих інструкцій для виконання практичних навичок. Важливо пов'язувати теоретичний лекційний матеріал із відповідними практичними навичками, що закріплюють на практиці вивчений матеріал і дозволяють використати отримані знання в медичній практиці одразу після засвоєння.

Зворотний зв'язок із викладачем має надзвичайно велике значення і може відбуватися у формі обговорення результатів виконання тестових завдань та ситуаційних задач, консультацій з приводу проблемних питань, демонстрації майстер-класу щодо певної практичної навички. Такий зв'язок може бути реалізований за допомогою електронної пошти, вебінару, телеконференції, спілкування в чаті, соціальних мережах. Доцільним є намагання підтримувати дискусію з усіма слухачами, що беруть участь в освітньому процесі.

Фінальний контроль отриманих слухачами знань теж проводиться з використанням сучасних дистанційних технологій. Зокрема, в рамках проведення дистанційного циклу ТУ на кафедрі медицини невідкладних станів підсумковий контроль знань реалізується таким чином: перед закінченням циклу слухачу на електронну пошту з адреси кафедральної пошти повинен надійти текстовий документ із тестами для фінальної оцінки знань, який заповнюється слухачем аналогічно стандартним щоденним тестам.

Ще однією альтернативою для проведення підсумкового контролю може стати співбесіда за допомогою відеозв'язку, що є важливим моментом, оскільки надає можливість підтвердження та ідентифікації особистості, що проходить цикл.

Висновки. Сучасні реалії регулярно кидають виклик системі вищої медичної освіти і вимагають постійного оновлення та самовдосконалення як окремих складових освітнього процесу, так і системи освіти в цілому.

Існуючі на даний момент технології дистанційного навчання за допомогою використання сучасних цифрових платформ, якісного контентного наповнення освітніх веб-ресурсів, запровадження ефективної системи контролю якості отриманих знань дають нам можливість адаптуватися до нових реалій освітнього процесу та забезпечити незмінно високу якість післядипломної медичної освіти.

Список літератури

1. Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19 : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211.

2. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 р. № 466.

3. Distance Education. – Access mode : <https://www.tandfonline.com/toc/cdie20/current>.

References

1. Pro zapobihannia poshyrenniu na terytorii Ukrainy koronavirusu COVID-19 [On prevention of the spread of coronavirus COVID-19 on the territory of Ukraine]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11 bereznia 2020 r. № 211 – Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 11, 2020 No. 211* [in Ukrainian].

2. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro dystantsiine navchannia [On approval of the Regulations on distance learning]. *Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 25.04.2013 r. № 466 – Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 25.04.2013 No. 466* [in Ukrainian].

3. Distance Education. Retrieved from: <https://www.tandfonline.com/toc/cdie20/current>.

Отримано 23.03.20
Рекомендовано 26.03.20

Електронна адреса для листування: office@nmapo.edu.ua